

Дзяржаўны Мастацтва

Год выдання 34-ы
№ 84 (2033)

19 кастрычніка 1965 г.
АСТРАК

Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

ДРУГАЯ УСЕСАЮЗНАЯ

ДНІ КУЛЬТУРЫ ГДР
У БЕЛАРУСІ

ДРУЖБА!

FREUNDSSCHAFT!

З кожным годам растуць эстэтычны густы нашага народа, узмацняецца яго імкненне да прыгожага. Мастацтва рашуча ўваходзіць у жыццё і побыт самых шырокіх слабаў насельніцтва, становіцца натуральнай і надзейнай латэравай. Усе больш і больш увагі ў нашым грамадстве звяртаецца на эстэтыку побыту, на мастацкае афармленне прадметаў хатняга ужывання.

Творчыя мастакі ў наш час — усеабдымнае. Мастак вырашае афармленне тэлевізара і халадзільніка, сервіза і мэблі, дынама і малюнак тканіны, якую мы носім. Мы самі, ішчы раз таго не заўважаючы, жывём у свеце рэчаў, народжаных творчасцю мастака. Прыкладныя формы мастацтва трымаюць у нас жыццё. І вось што важна і паказальна: у нашага сучасніка з'явілася прыхільнасць да станковых форм вывучэння мастацтва.

Адна з вельмі цікавых і важных форм прапаганды выяўленчага мастацтва — мастацкія латарэі. Яны маюць на мэце папулярна і шырока распаўсюджванне сярод працоўных твораў савецкага выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Упершыню праведзеная ў 1964 годзе Усеасаюзная мастацкая латарэя карысталася вялікім поспехам у насельніцтва ўсіх братніх рэспублік нашай краіны. Яна спрыяла прапагандзе савецкага выяўленчага мастацтва, эстэтычнаму выхаванню працоўных і стала значнай падзеяй у культурным жыцці краіны.

Улічваючы станоўчы вынік першай латарэі, вырашана правесці ў 1966 годзе другую Усеасаюзную мастацкую латарэю.

Мастацкія латарэі — новая дзейная форма далейшага ўмацавання сувязей мастацтва з жыццём народа. Больш вясёлымі і цікавымі для нас, атрымальных ад працоўных, — узаемна пераходзяць латарэі, свядучыя пра высокую патрабаванні, якія савецкі народ прад'яўляе да твораў выяўленчага мастацтва. Гэта ўскладае яроў адказнасць на мастакоў і арганізатараў другой Усеасаюзнай мастацкай латарэі.

Другая Усеасаюзная мастацкая латарэя вызначана на суму ў 3,5 мільёна рублёў. Будзе выпушчана 7 мільянаў білетаў па 50 капеек, прычым усё вырочка выдаткуецца на выйгрышы і на арганізацыйныя выдаткі.

У тым жа годзе прызначана 208,5 тысячы твораў жывапісу, графікі, скульптуры і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, створаных мастакамі ўсіх саюзных рэспублік.

Фонд выйгрышаў латарэі камплектуецца з арыгінальных, выкананых на высокім ідэйна-мастацкім узроўні і бездакорных па тэхнічнаму стану твораў жывапісу, графікі, скульптуры і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, створаных членамі і кандыдатамі ў члены Саюза мастакоў, а таксама мастакамі, якія пастаянна працуюць у сістэме Мастацкага фонду СССР.

У фонд латарэі могуць таксама ўключыцца тыражыраваныя творы графікі, скульптуры і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, а таксама друкаваныя выданні — папулярная літаратура па пытаннях выяўленчага мастацтва і эстэтычнага выхавання, ілюстраваныя выданні мастацкай літаратуры, наборы рэпрадукцый і мастацкіх пшэткаў.

Па змесце, форме, матэрыялу, тэхніцы выканання і памерах творы, якія ўключаюцца ў фонд выйгрышаў, павінны адпавядаць патрабаванням, якія прад'яўляюцца да работ, прызначаных для афармлення жылля інтэрыераў і выкарыстання іх у побыце.

Згодна з разнарадным Усеасаюзнага аргкамітэта па творах Усеасаюзнай латарэі беларускім мастакам неабходна прад'явіць у фонд выйгрышаў 638 арыгінальных і 600 тыражыраваных твораў.

Міністэрства культуры БССР і Саюз мастакоў БССР яшчэ 2 лютага гэтага года зацвердзілі склад рэспубліканскага аргкамітэта і Мастацкага савета па падрыхтоўцы другой Усеасаюзнай мастацкай латарэі. На жаль, гэтыя арганізацыі працуюць пакуль што недастаткова актыўна.

Работа па камплектаванні фонду выйгрышаў ад Беларусі вядзецца марадна. З 1238 твораў, якія павінны рэспубліка перадаць у латарэйны фонд, Цэнтральны мастацкі савет адабраў усю 282 творы, што складае ўсяго толькі 20 працэнтаў ад колькасці, прадугледжанай планам.

Трэба асабліва адзначыць, што многія творы беларускіх мастакоў не прыняты Цэнтральным мастацкім саветам у сувязі з іх слабымі ідэйна-мастацкімі вартасцямі. З 896 прадстаўленых твораў Цэнтральны мастацкі савет адхіліў 644. Такі вынік асудзіць работ адбіць з-за недастатковай адказнасці Рэспубліканскага мастацкага савета, які прымае ў фонд выйгрышаў слабыя рэчы.

Вялікі грамадска значны задачы латарэі яшчэ не ўспрынялі некаторыя мастакі нашай рэспублікі, у тым ліку вядучыя майстры, творы якіх народ асабліва жадае быць бачыць і ганавацца імі.

Цяпер галоўная задача Саюза мастакоў БССР у справе камплектавання фонду латарэі — мабілізаваць усю творчую арганізацыю на стварэнне твораў, якія маглі б не толькі ўзяцьці ў фонд выйгрышаў латарэі, але, што галоўнае, прынесці эстэтычную асабуду народу.

У сувязі з жададзямі працоўных, якія атрымалі выйгрышы па першай Усеасаюзнай мастацкай латарэі, патрэбна ўдзяліць спецыяльную ўвагу тэматычнай разнастайнасці твораў. У станковых формах мастацтва — жывапісе, графіцы павінны знайсці адлюстраванне не адны толькі сюжэты роднай прыроды, а ў першую чаргу тэмы гісторыі і сённяшняга жыцця і побыту савецкіх людзей, іх барацьбы за пабудову камунізму.

Побач з пейзажам і нацюрмортам у жывапісе відае месца павінны заняць жанравыя карціны і партрэты выдатных дзеячоў нашага часу ва ўсіх галінах айчынай і сусветнай культуры і навукі, партрэты барыцтваў за мір. У фонд латарэі могуць наступаць пашыраныя ў памерах аўтарскія варыянты тэматычных твораў, якія атрымалі прызнанне на папярэдніх мастацкіх выстаўках.

Пры стварэнні твораў для мастацкай латарэі асноўным крытэрыем іх вартасці павінна быць глыбіня зместу і высокае рэалістычнае майстэрства.

Апроч таго, пры стварэнні твораў для мастацкай латарэі неабходна ўлічыць іх практычнае прымяненне — каб яны маглі быць сапраўдным упрыгожэннем жыцця і побыту савецкіх людзей.

Увага скульптараў павінна быць прыцягнута да стварэння твораў малых форм, фігур і бюстаў з выкарыстаннем разнастайных, у тым ліку навіяных матэрыялаў. Гэта могуць быць творы, якія адлюстروўваюць жыццё, працу і побыт савецкага чалавека, могуць быць і алегорыі. Скульптурная форма дае шырокія магчымасці пры вырашэнні аб'яўленых тэм дружбы народаў, барацьбы за мір, спорт, мастацтва, фальклорныя вобразы і да т. п. Скульптурныя творы, якія прадстаўляюцца ў фонд латарэі, могуць тыражыравацца.

У фонд твораў графікі могуць быць прадстаўлены ўсе віды і жанры графічнага мастацтва.

Творы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва могуць быць выкананы ў разнастайных матэрыялах і ў любой тэхніцы: кераміка, шкло, фарфор, метал, дрэва, косць, лаковыя жывапісы і г. д.

У фонд латарэі могуць прымацца таксама творы народных майстроў і вырабы народных промыслаў, калі яны з'яўляюцца арыгінальнымі творамі мастацтва.

Неабходна рашучым чынам ўмацніць прапаганду новай латарэі. Арганізаваць выстаўкі твораў, якія наступалі ў фонд. Шырока растлумачаць праз друк, радыё, тэлебачанне задачы латарэі.

Перад мастакамі Беларусі стаіць вялікая і адказная задача — актыўнай творчай працай унесці свой уклад у эстэтычнае выхаванне народа, стварэнні і перадачу ў фонд Усеасаюзнай мастацкай латарэі свае лепшыя, нахатнія творы.

Усеасаюзная мастацкая латарэя — справа вялікага грамадскага значэння і беларускія мастакі павінны прыкласці ўсе намаганні, каб іх творчасць заняла ў ёй вяртае месца.

Дні культуры братняга народа Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі сталі ў духоўным жыцці Беларусі падзей нумар адзінаццаці задоўга да іх урачыстага адкрыцця. Да гэтага свята старанна рыхтаваліся не толькі культурныя ўстановы і творчыя арганізацыі, але і калектывы шматлікіх прадпрыемстваў і калгасаў нашай рэспублікі.

З вялікай радасцю была сустрэта вестка аб прыезду на свята культуры ГДР прадстаўнікоў братняга нямецкага народа. Сярод гасцей — дэлегацыя дзеячоў культуры на чале з намеснікам міністра культуры ГДР Куртам Боркам. У складзе дэлегацыі — Надзвычайны і Паўнамоцны пасол ГДР у ССРС Хорст Бітнер, намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення выдавецтва Міністэрства культуры ГДР Георг Лінддорф, мастацкі кіраўнік народнага тэатра ў Растоку Ганс-Ангельм Пертэн, скульптар Юрген Вайскі. Разам з імі прыйшлі першы сакратар пасольства ГДР у ССРС Хенцэ Вальтэр, савецкі пасол Хельмут Шлем, аташэ Эрнст Ласк, вядомы пісьменнік Хасо Магер і Бернд Ленч.

У Мінск прыехалі таксама дэлегацыя Таварыства германа-савецкай дружбы, якую ўзначальвае прафесар Херберт Бехер, група работнікаў аховы здароўя ГДР на чале з прафесарам Рольфам Берталіні, Ансамбль народнай творчасці Аб'яднаных свабодных прафсаюзаў ГДР, вядомы нямецкі сьпявак Густаў Шмаль і піяністка Кацярына Фуке.

15 верасня ў канцэртнай зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі адбыўся ўрачысты вечар, прысвечаны 16-й гадавіне ўтварэння Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі і адкрыцця Дняў культуры ГДР у Беларусі.

Вечар кароткім уступным словам адкрыў першы сакратар Мінскага гаркома КПВ Л. П. Мятліцкі. З дакладам «Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы — 16 гадоў» выступіў намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР І. Ф. Клімаў.

На вечары з прамовамі выступіў майстар Мінскага камвольнага камбіната В. Шмакоў, акадэмік Акадэміі навук БССР М. Сірата, студэнтка педагагічнага інстытута замежных моў Л. Долгава. Присутныя з вялікай увагай выслухалі выступленне кіраўніка дэлегацыі дзеячоў культуры ГДР Курта Борка.

Удзельнікі 15 кастрычніка ў Беларусі ў таварыстве дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі адбыліся прэс-канферэнцыя, у якой прынялі ўдзел нямецкія госці.

У сувязі з Днямі культуры ГДР у Беларусі Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі ў Савецкім Саюзе Хорст Бітнер у суправаджэнні намесніка міністра замежных спраў БССР тав. Гурьновіча А. Е. навісьвітаў першым сакратару ЦК КПВ тав. Машарэву П. М., Старшыню Прадзвіжанага Савета БССР тав. Казлову В. І. і Старшыню Савета Міністраў Беларускай ССР тав. Кісялёву Ц. Я. Гутаркі пасла з кіраўніком Кампартыі і ўрада Беларусі прайшлі ў сяброўскай, цёплай абстаноўцы.

16 кастрычніка Надзвычайны і Паўнамоцны пасол ГДР у Савецкім Саюзе Хорст Бітнер, першы сакратар пасольства Вальтэр Хенцэ, намеснік міністра культуры ГДР Курт Борк, намеснік начальніка Галоўнага ўпраўлення выдавецтва Міністэрства культуры ГДР Лідэль Фішэр наведлі Мінскі камвольны камбінат.

Намеснікі сябры аглядзельні цэху камбіната, пазнаёміліся з тэхналагічным працэсам вытворчасці высаканасных шарсціных тканін, гутарылі з работнікамі, майстрамі, з дырэктарам камбіната М. Кононавай.

Пасля рабочага дня тэксільшчыкі запоўнілі глядзельную залу Палаца культуры камвольнага камбіната, упрыгожаную прывітальнымі лозунгамі, сцягам Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Савецкага Саюза і БССР. Старшыня праўлення аддзялення Савецкага таварыства дружбы з ГДР майстар прадзільнага цэха З. Сухавей адкрыла тут вечар савецка-германскай дружбы. Гасцей чакалі і сардэчна віталі памочнік майстра П. Ліпшын, начальнік аддзела тэхнічнага кантролю А. Смірнов, інжынер навукова-даследчай лабараторыі С. Немайра. З прамовай у адказ выступіў Надзвычайны і Паўнамоцны пасол ГДР у ССРС Хорст Бітнер.

Сотні мінчан прынялі 16 кастрычніка ўдзел у адкрыцці фестываляў ГДР Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Прадстаўнікі грамадска-культурнага саюза сардэчна віталі ў кінатэатры «Мір» гасцей — намесніка начальніка Галоўнага ўпраўлення кінематографіі Міністэрства культуры ГДР Германа Шаўэра, рэжысёра фільма «Пакуль я жывы...» Гюнтэра Райша, а таксама савецкую кінаактрысу Людмілью Касьянаву, якая выконвала ў гэтым фільме ролю Софіі Лібкехт.

Удзельнікі 16 кастрычніка ў Дзяржаўным камітэце Савета Міністраў БССР па кінематографіі адбыўся прымем дэлегацыі кінарэжысёраў ГДР.

Доктар мастацтвазнаўчых навук Герман Шаўэр сустраўся з журналістамі Мінска. Ён раскажа пра кінамастацтва Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, пра апошнія работы нямецкіх кінематографістаў і ў прыватнасці, пра гісторыю стварэння фільма пра Карла Лібкехтэ. Герман Шаўэр падзяліўся таксама хваляючымі ўспамінамі ваянных гадоў. З групай нямецкіх антыфашыстаў 12 ліпеня 1941 года ён перайшоў на бок савецкіх войск. Тут, на беларускай зямлі, ён ваяваў супраць гітлераўцаў у партызанскім атрадзе.

Нямецкія кінематографісты на кінафестывалі «Беларусьфільм» сустрэліся з дзеячамі беларускага кіно, прагледзелі карціну «Горад майстроў» і дакументальныя стужкі Мінскай студыі навукова-папулярных і хранікальна-дакументальных фільмаў.

16 кастрычніка пасланцы працоўных ГДР былі гасцямі рабочых і служачых Мінскага радыёавада. У гэты ж дзень на Беларусі аўтамобільны завод у Жодзіна прыбыў калектыву Ансамбля народнай творчасці Аб'яднаных свабодных прафсаюзаў Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Увечары ў Палацы культуры прадпрыемства артысты ансамбля далі аўтаваздам вялікі канцэрт.

Саюзе Хорст Бітнер, першы сакратар пасольства Вальтэр Хенцэ, намеснік міністра культуры ГДР Курт Борк, намеснік начальніка Галоўнага ўпраўлення выдавецтва Міністэрства культуры ГДР Георг Лінддорф, мастацкі кіраўнік народнага тэатра ў Растоку Ганс-Ангельм Пертэн, скульптар Юрген Вайскі наведлі Мінскі камвольны камбінат.

Намеснікі сябры аглядзельні цэху камбіната, пазнаёміліся з тэхналагічным працэсам вытворчасці высаканасных шарсціных тканін, гутарылі з работнікамі, майстрамі, з дырэктарам камбіната М. Кононавай.

Пасля рабочага дня тэксільшчыкі запоўнілі глядзельную залу Палаца культуры камвольнага камбіната, упрыгожаную прывітальнымі лозунгамі, сцягам Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Савецкага Саюза і БССР. Старшыня праўлення аддзялення Савецкага таварыства дружбы з ГДР майстар прадзільнага цэха З. Сухавей адкрыла тут вечар савецка-германскай дружбы. Гасцей чакалі і сардэчна віталі памочнік майстра П. Ліпшын, начальнік аддзела тэхнічнага кантролю А. Смірнов, інжынер навукова-даследчай лабараторыі С. Немайра. З прамовай у адказ выступіў Надзвычайны і Паўнамоцны пасол ГДР у ССРС Хорст Бітнер.

Сотні мінчан прынялі 16 кастрычніка ўдзел у адкрыцці фестываляў ГДР Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Прадстаўнікі грамадска-культурнага саюза сардэчна віталі ў кінатэатры «Мір» гасцей — намесніка начальніка Галоўнага ўпраўлення кінематографіі Міністэрства культуры ГДР Германа Шаўэра, рэжысёра фільма «Пакуль я жывы...» Гюнтэра Райша, а таксама савецкую кінаактрысу Людмілью Касьянаву, якая выконвала ў гэтым фільме ролю Софіі Лібкехт.

Удзельнікі 16 кастрычніка ў Дзяржаўным камітэце Савета Міністраў БССР па кінематографіі адбыўся прымем дэлегацыі кінарэжысёраў ГДР.

Доктар мастацтвазнаўчых навук Герман Шаўэр сустраўся з журналістамі Мінска. Ён раскажа пра кінамастацтва Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, пра апошнія работы нямецкіх кінематографістаў і ў прыватнасці, пра гісторыю стварэння фільма пра Карла Лібкехтэ. Герман Шаўэр падзяліўся таксама хваляючымі ўспамінамі ваянных гадоў. З групай нямецкіх антыфашыстаў 12 ліпеня 1941 года ён перайшоў на бок савецкіх войск. Тут, на беларускай зямлі, ён ваяваў супраць гітлераўцаў у партызанскім атрадзе.

Нямецкія кінематографісты на кінафестывалі «Беларусьфільм» сустрэліся з дзеячамі беларускага кіно, прагледзелі карціну «Горад майстроў» і дакументальныя стужкі Мінскай студыі навукова-папулярных і хранікальна-дакументальных фільмаў.

16 кастрычніка пасланцы працоўных ГДР былі гасцямі рабочых і служачых Мінскага радыёавада. У гэты ж дзень на Беларусі аўтамобільны завод у Жодзіна прыбыў калектыву Ансамбля народнай творчасці Аб'яднаных свабодных прафсаюзаў Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Увечары ў Палацы культуры прадпрыемства артысты ансамбля далі аўтаваздам вялікі канцэрт.

Намеснікі сябры аглядзельні цэху камбіната, пазнаёміліся з тэхналагічным працэсам вытворчасці высаканасных шарсціных тканін, гутарылі з работнікамі, майстрамі, з дырэктарам камбіната М. Кононавай.

Пасля рабочага дня тэксільшчыкі запоўнілі глядзельную залу Палаца культуры камвольнага камбіната, упрыгожаную прывітальнымі лозунгамі, сцягам Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Савецкага Саюза і БССР. Старшыня праўлення аддзялення Савецкага таварыства дружбы з ГДР майстар прадзільнага цэха З. Сухавей адкрыла тут вечар савецка-германскай дружбы. Гасцей чакалі і сардэчна віталі памочнік майстра П. Ліпшын, начальнік аддзела тэхнічнага кантролю А. Смірнов, інжынер навукова-даследчай лабараторыі С. Немайра. З прамовай у адказ выступіў Надзвычайны і Паўнамоцны пасол ГДР у ССРС Хорст Бітнер.

Сотні мінчан прынялі 16 кастрычніка ўдзел у адкрыцці фестываляў ГДР Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Прадстаўнікі грамадска-культурнага саюза сардэчна віталі ў кінатэатры «Мір» гасцей — намесніка начальніка Галоўнага ўпраўлення кінематографіі Міністэрства культуры ГДР Германа Шаўэра, рэжысёра фільма «Пакуль я жывы...» Гюнтэра Райша, а таксама савецкую кінаактрысу Людмілью Касьянаву, якая выконвала ў гэтым фільме ролю Софіі Лібкехт.

Удзельнікі 16 кастрычніка ў Дзяржаўным камітэце Савета Міністраў БССР па кінематографіі адбыўся прымем дэлегацыі кінарэжысёраў ГДР.

Доктар мастацтвазнаўчых навук Герман Шаўэр сустраўся з журналістамі Мінска. Ён раскажа пра кінамастацтва Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, пра апошнія работы нямецкіх кінематографістаў і ў прыватнасці, пра гісторыю стварэння фільма пра Карла Лібкехтэ. Герман Шаўэр падзяліўся таксама хваляючымі ўспамінамі ваянных гадоў. З групай нямецкіх антыфашыстаў 12 ліпеня 1941 года ён перайшоў на бок савецкіх войск. Тут, на беларускай зямлі, ён ваяваў супраць гітлераўцаў у партызанскім атрадзе.

Нямецкія кінематографісты на кінафестывалі «Беларусьфільм» сустрэліся з дзеячамі беларускага кіно, прагледзелі карціну «Горад майстроў» і дакументальныя стужкі Мінскай студыі навукова-папулярных і хранікальна-дакументальных фільмаў.

16 кастрычніка пасланцы працоўных ГДР былі гасцямі рабочых і служачых Мінскага радыёавада. У гэты ж дзень на Беларусі аўтамобільны завод у Жодзіна прыбыў калектыву Ансамбля народнай творчасці Аб'яднаных свабодных прафсаюзаў Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Увечары ў Палацы культуры прадпрыемства артысты ансамбля далі аўтаваздам вялікі канцэрт.

Намеснікі сябры аглядзельні цэху камбіната, пазнаёміліся з тэхналагічным працэсам вытворчасці высаканасных шарсціных тканін, гутарылі з работнікамі, майстрамі, з дырэктарам камбіната М. Кононавай.

Пасля рабочага дня тэксільшчыкі запоўнілі глядзельную залу Палаца культуры камвольнага камбіната, упрыгожаную прывітальнымі лозунгамі, сцягам Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Савецкага Саюза і БССР. Старшыня праўлення аддзялення Савецкага таварыства дружбы з ГДР майстар прадзільнага цэха З. Сухавей адкрыла тут вечар савецка-германскай дружбы. Гасцей чакалі і сардэчна віталі памочнік майстра П. Ліпшын, начальнік аддзела тэхнічнага кантролю А. Смірнов, інжынер навукова-даследчай лабараторыі С. Немайра. З прамовай у адказ выступіў Надзвычайны і Паўнамоцны пасол ГДР у ССРС Хорст Бітнер.

Сотні мінчан прынялі 16 кастрычніка ўдзел у адкрыцці фестываляў ГДР Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Прадстаўнікі грамадска-культурнага саюза сардэчна віталі ў кінатэатры «Мір» гасцей — намесніка начальніка Галоўнага ўпраўлення кінематографіі Міністэрства культуры ГДР Германа Шаўэра, рэжысёра фільма «Пакуль я жывы...» Гюнтэра Райша, а таксама савецкую кінаактрысу Людмілью Касьянаву, якая выконвала ў гэтым фільме ролю Софіі Лібкехт.

Удзельнікі 16 кастрычніка ў Дзяржаўным камітэце Савета Міністраў БССР па кінематографіі адбыўся прымем дэлегацыі кінарэжысёраў ГДР.

Доктар мастацтвазнаўчых навук Герман Шаўэр сустраўся з журналістамі Мінска. Ён раскажа пра кінамастацтва Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, пра апошнія работы нямецкіх кінематографістаў і ў прыватнасці, пра гісторыю стварэння фільма пра Карла Лібкехтэ. Герман Шаўэр падзяліўся таксама хваляючымі ўспамінамі ваянных гадоў. З групай нямецкіх антыфашыстаў 12 ліпеня 1941 года ён перайшоў на бок савецкіх войск. Тут, на беларускай зямлі, ён ваяваў супраць гітлераўцаў у партызанскім атрадзе.

Нямецкія кінематографісты на кінафестывалі «Беларусьфільм» сустрэліся з дзеячамі беларускага кіно, прагледзелі карціну «Горад майстроў» і дакументальныя стужкі Мінскай студыі навукова-папулярных і хранікальна-дакументальных фільмаў.

16 кастрычніка пасланцы працоўных ГДР былі гасцямі рабочых і служачых Мінскага радыёавада. У гэты ж дзень на Беларусі аўтамобільны завод у Жодзіна прыбыў калектыву Ансамбля народнай творчасці Аб'яднаных свабодных прафсаюзаў Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Увечары ў Палацы культуры прадпрыемства артысты ансамбля далі аўтаваздам вялікі канцэрт.

Намеснікі сябры аглядзельні цэху камбіната, пазнаёміліся з тэхналагічным працэсам вытворчасці высаканасных шарсціных тканін, гутарылі з работнікамі, майстрамі, з дырэктарам камбіната М. Кононавай.

Пасля рабочага дня тэксільшчыкі запоўнілі глядзельную залу Палаца культуры камвольнага камбіната, упрыгожаную прывітальнымі лозунгамі, сцягам Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Савецкага Саюза і БССР. Старшыня праўлення аддзялення Савецкага таварыства дружбы з ГДР майстар прадзільнага цэха З. Сухавей адкрыла тут вечар савецка-германскай дружбы. Гасцей чакалі і сардэчна віталі памочнік майстра П. Ліпшын, начальнік аддзела тэхнічнага кантролю А. Смірнов, інжынер навукова-даследчай лабараторыі С. Немайра. З прамовай у адказ выступіў Надзвычайны і Паўнамоцны пасол ГДР у ССРС Хорст Бітнер.

Сотні мінчан прынялі 16 кастрычніка ўдзел у адкрыцці фестываляў ГДР Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Прадстаўнікі грамадска-культурнага саюза сардэчна віталі ў кінатэатры «Мір» гасцей — намесніка начальніка Галоўнага ўпраўлення кінематографіі Міністэрства культуры ГДР Германа Шаўэра, рэжысёра фільма «Пакуль я жывы...» Гюнтэра Райша, а таксама савецкую кінаактрысу Людмілью Касьянаву, якая выконвала ў гэтым фільме ролю Софіі Лібкехт.

Удзельнікі 16 кастрычніка ў Дзяржаўным камітэце Савета Міністраў БССР па кінематографіі адбыўся прымем дэлегацыі кінарэжысёраў ГДР.

Група дзеячоў культуры Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі знаёміцца з Мінскам. Фота Ул. ЛУПІНІ. (БЕЛТА).

3 А 16 ГОД

існавання сваёй дзяржавы працуючы ГДР дамагаліся вялікіх поспехаў у будаў

МАРКСІСТЫ разумеюць і бачаць гістарычную заканамернасць замены капіталізму сацыялізмам. У адной частцы Германіі, у Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы, гэта ўжо дасягнута, у другой частцы — застаецца задачай часу. Таму літаратура ГДР і ФРГ адлюстроўваюць адны і тыя ж з'явы і падзеі рэальнасці зусім па-рознаму.

Літаратура сацыялістычнай Германіі адлюстроўвае асобныя канфлікты і прыходзіць пераходнага перыяду, паказвае пэўныя рухавыя сілы нямецкай нацыі, з'яўляючыся тым самым уздзеяннем найбольшай рэвалюцыі ў гісторыі нямецкага народа. Яна абараняе пры гэтым на багатыя традыцыі, таму што сацыялістычная літаратура Германіі ўнікальна разам з рабочым рухам, г. зн. больш сціпай галоў назва. У 20 гады нашага стагоддзя яна дасягнула адной з вершынь у сваім развіцці, у той час калі ідзе і пачынаецца рэвалюцыйная марксісцкая работа па змяненні свайго свабоднага адлюстравання ў творчасці выдатных пісьменнікаў, такіх як Бертольд Брэхт, Іганес Р. Вагнер, Фрыдрых Вольф, Анна Эгерс, Людвіг Рав, Вілі Брэдэль і інш. Але гэтыя пэўныя разроўні гітлераўскага фашызму ў адной частцы Германіі ўнікальна прадумова для таго, каб літаратура гуманістычная, дэмакратычная стала літаратурай пераважнай, галоўнай.

Развіццё ГДР па сацыялістычнаму шляху стварае ўмовы для росквіту сацыялістычнай літаратуры. Калі пісьменнікі нашай рэспублікі звярнуліся да прагрэсіўных нацыянальных і інтэрнацыянальных традыцый, яны залезлі ў душы лепш выказаць паучэнні і думкі ўсім слабеў насельніцтва. Вялікія поспехі дасягнуты за апошнія 5—6 гадоў у асобных жанрах, у прыватнасці, у жанры рамана. Перш за ўсё вылучыліся дзве пільныя тэматыкі і матэрыялы: пачаў асудзіць фашызма мінулае паўвостраўе ўсё больш твораў, матэрыялаў для якіх служыць сама сацыялістычная рэальнасць.

Да такіх твораў можна аднесці «Біграфічныя гісторыі» Эрыка Нойца. У дванаціціх нарысах аўтар перадае свае сустрэчы з рабочымі аднаго біграфіцкага прадпрыемства. Асобна тэма іх — становленне сацыялістычнага чалавека.

Нягледзячы на тое, што ўважліва дазваляе адэкватна працаваць, да аддзялення Франц Фіюман у выразных, пачытных, на поўных гумарам эпізодах свайго рэпартажу «Кабельны кран і блакітны Петар». Аўтар, на пачатку толькі скептычны назіральнік, уступае ў шырокі, бурны па-

РАМАН САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ ГЕРМАНІІ

Георг ГОФМАН

токі жыцця верфі. Крок за крокам арысвае ён характары членаў свайго брыгады.

Той факт, што аўтары адлюстроўваюць свае бразжанні ад «знаходжання ў паўсвядзенасці», адчування тэмпера і ў некаторых невялікіх романах, адзіна з такіх раманаў — «Прыбыццё ў паўсвядзенасць» Брыгиты Рэйман. Новае і каштоўнае ў кнізе тое, што дыдактычны і ілюстрацыйны рысы, якія былі ўласцівыя так званым «вытворчым раманаў» ранніх пачатковых гадоў, заменены паўнацінным рэалістычным адлюстраваннем рэальнасці.

Рэйман, Якаб, Вольгемут — прадаўжальні маладога пакалення пісьменнікаў, якія вырасты пры фашызме, але поўнацю ўспрыялі перавагі сацыялістычнага ладу. Новадзідны Якабас «Гісторыя аднаго лету» выйшаў у 1961 годзе. Аўтар некаторы час працаваў на будынай будоўлі і падае ў сваёй кнізе канфлікт маладых рабочых з перажыткамі мінулага.

Праз два гады пачаўся ў друку роман аб моладзі «Эгон і восьмьце цуда свету» І. Вольгемута. Герой кнігі — дабрадушны, але залішне малады чалавек, рабочы будоўлі. І. Вольгемут уадына пераказвае паказанне перараджэння героя.

Тэрберт Няхбар выбірае месцам дзеяння свайго рамана «Вяселле ў Ленекене» адзіночку, адраўнаую з свайго рыбакую веку. Ён паказвае, як і ў гэты аддалены куток прыйшла рэвалюцыйная думка і паучыўшы, тую сілу, якая ўздзейнічае на гэты адносна застылы свет веку.

Пры адлюстраванні сельскага жыцця і сацыялістычных пераўтварэнняў у вёсцы літаратура ГДР дасягнула значных поспехаў. Прычыны тут, думамся, у тым, што вёска лягчай «разгледзець», чым сучасны прамысловы торад. Памаганню тут і багатыя рэалістычныя традыцыі адлюстравання сельскага жыцця.

«Асены дым» Бернгарда Зегера стаіць у цэнтры канфілікту сялян перад уступленнем у кааператывы. Кніга гаворыць аб дружбе рабочых і сялян, што атрымалі ўважліва пры народнай уладзе.

Новую ступень у літаратурным адлюстраванні ваеннага і пасляваеннага часу ўзяў раман Макса Вальтэра Шулца «Мы не пды на ветры» і два тамы рамана-трылогіі Дзітэра Нолья «Прыгоды Вернера Хольта». У гэтых кнігах у цікавых паўнакроўных вобразах паказаны шлях заблуджэння немцаў у часы фашызму, працэс перараджэння многіх людзей.

Гюнтар да Бруні прыявае сваім раманам «Роў» шэраг літаратурных твораў пра дваццацігадовыя пачаткі 1945 года. Аўтар прапачвае шлях сваёй герою ад часу фашызму — зыходнага пункту іх выхавання — да гістарычнага рысу 8 мая 1945 года, акрашляючы той кірунак, да якога яны кроўчаў у жыццё.

Вялікую тэму ўсіх сучасных раманаў аб развіцці і становленні асобы прыявае сербскі пісьменнік Юры Брэзан у трылогіі «Гімназіст», «Семестр страчанага часу» і «Сталія гады». Складанымі вобразамі сваёй кнігі аўтар паказвае рашучую сілу нямецкага грамадства з 20-х гадоў да 1956 года. Раман перастврае ў грамадсканазначны роман эпохі.

Значную цікакасць для нямецкага чытача ўвасабляе рамана «Оле Бінкоў» Э. Штрыматэра і «Сяіды на каменях» Э. Нойца.

У цэнтры рамана Э. Штрыматэра стаіць Оле, сын беднага беззямельнага селяніна, які знаходзіцца пасля 1945 года шлях да партыі рабочага класа і становіцца асабістым кааператыва ў роднай вёсцы. «Оле Бінкоў» — значны грамадскі твор, які вытрымаў за кароткі час некалькі выданняў у нас і за мяжой.

Кніга Э. Нойца вадыць ужо сваім матэрыялам — падзеі вядзючай будоўлі. Яшчэ большую цікакасць выклікае яе галоўны герой — няцяр Ханес Бала. Ханес Бала — гэта той рабочы, які прадаўжальні вывелены ад эксплуатацыі і кіруючы клас, які ўсваіў свайго становішча і адказнасць гаспадары сацыялістычнага грамадства. Аўтар робіць спробу паказаць агульную карціну грамадства з пазіцыі рабочага класа.

Развіццё літаратуры ГДР за апошнія 5—6 гадоў базіруецца на росквіце сацыялістычных вытворчых адносін. Эканамічная і грамадская пераўтварэнні выклікаюць усе больш дэснае яданне эканамічных, палітычных і культурных адд. Расце маральна-палітычнае адзінства нашага народа. І гэтыя новыя працэсы адлюстроўвае наша сацыялістычная літаратура.

Серыяны Густаў Шмаль.

Выступая саліста Ева Кірхнер.

РЫТМЫ ДЖАЗА І НАРОДНАЯ ТВОРЧАСЦЬ

Што аб'янае знаёмства з невядыма дагэтуль мастацтвам калектывам або новым салістам? Часцей за ўсё, вядома, радзіць ад сустрэчы з ім і вядома, эстэтычнае задавальненне.

У Дні культуры ГДР у Беларусі мы пазнаёміся з некалькімі нямецкімі творчымі калектывамі і салістамі — аркестрам танцавальнай музыкі пад кіраўніцтвам Фінса Фляйшэра, ансамблем народнай творчасці Аб'яднаных свабодных прафсаюзаў ГДР, эстраднымі маладымі спявачкамі М. Мара, Джэпсі, І. Вількер, скрыпачом з Берліна Г. Шмалем. І выступленне кожнага з іх на розных пляцоўках нашага сталіцы, адзначае сапраўдным майстэрствам, высокай выканачай культурай, зрабіла на слухачоў незабытае ўражанне.

Спачатку пра першае знаёмства. Гутарка ідзе пра аркестр танцавальнай ГДР пад кіраўніцтвам Ф. Фляйшэра. Дзякуючы сваім частым зарубажным гастроліям ён набыў вядомасць у многіх краінах свету. Яго канцэрты ў зале філармоніі былі тамека з захапленнем сустракалі мінскія аматары лёгкай музыкі.

Аркестр Фляйшэра валодае значнымі талентамі і мастацтвам, якія выдатны інтэрпрэтацыя эстраднага музычнага мастацтва, мастацтва джаза. Імяна джаза ва ўсіх яго набытых прыкметных, сучасных формах і прыёмах. Перш за ўсё сам падбор інструментаў (адсутнасць струнай групы пры поўным камплекце духоваў: пяць саксафонаў, чатыры трубы і столькі ж трамбонаў) прадэманстравалі чыста джазавы характар гукаў аркестра, вострыя рытмічныя і яркі. І тым не менш, нягледзячы на такое багацце «медзі» музыканты ўмеюць іграць мякка, без назойлівай «крыкавасці», што асабліва было відаць пры выкананні танца з шаблямі з балета «Гандэ» Хачатуряна і нашай рускай «Нюшкі» па-майстэрску апрацаванай Ф. Фляйшэрам.

Творчы калектыв зусім ападваае назву «аркестр танцавальнай музыкі». У праграму яго выступлення ўваходзіць сапраўды мноства цікавых нумараў джазавай музыкі, на поўных разнастайных танцавальных рытмах. Гэта — свеселівае «Сюіта» з некалькіх п'ес амерыканскага кампазітара Г. Мілера, прычым «Рамона», вясёлыя бразільскія, нямецкія танцавальныя мелодыі, а таксама рад. вакальных нумараў, пад якія заўсёды дэка танцавалі.

Нам іншы раз здаецца дзіўным, што эстраднаму музыканту раптам пачынаюць прытанцоўваць, пляскаць у далоні ў такт музыкі, а то і лёгкую нават падпяваюць салістам. Аднак у канцэрце гэсцей усе гэтыя прыёмы джазавага мастацтва былі натуральнымі і арганічнымі і не выклікалі нейкіх непрыемных асацыяцый і адзілення. Асабліва пакараў сваім энтузіязмам, сваёй прастай дыржарускай манерай Ф. Фляйшэр. Знаўца сучаснага джаза, добры музыкант і кампазітар (ён аўтар мно-

гі арыгінальных твораў і апрапоўвак для эстраднага аркестра), Фляйшэр да таго ж яшчэ выдатны выканаўца на ўдарных інструментах. Вельмі арыгінальны канцэртны нумар — «Слаборнітва» дуэта ўдарнікаў, — выкананы Ф. Фляйшэрам і Б. Гошам, выклікаў у зале бурную апладысментную.

Зусім прайсцягавы характару канцэрт і па рэпертуару, і па матэрыялу выканання, і, нарэшце, па стылі выкананняў адбыўся ў Мінскім Палацы культуры прафсаюзаў. Тут выступіў ансамбль народнай творчасці Аб'яднаных свабодных прафсаюзаў ГДР (кіраўнікі А. Клуад, К. Вейцль, В. Хінцэр). Праўда, назваць яго ў поўным сэнсе ансамблем нельга, паколькі ён не з'яўляецца пастаятна злучаным творчым калектывам і створаны часова з асобных аматарскіх гурткоў і індывідуальных выканаўцаў гарадоў Берліна, Магдэбурга, Лейпцыга, Растока для ўдзелу ва ўрачыстых Днях нямецкай культуры ў Беларусі, для азнамлення савецкага гледача з нямецкімі нацыянальным мастацтвам. Іх выступленне, працягваючы духам народнасці і алтымізму, багатае па прадстаўленні і рытміцы розных жанраў і відах народнай творчасці, сведчыць аб тым, якія росквіты дасягнулі нямецкай артыста-аматараў за гады новага жыцця.

Аб поспехах у будаўніцтве сацыялістычнай Германіі, аб імкненні нямецкага народа да міру і дружбы з праўнымі іншымі краінамі ўдзельнікі ансамбля расказалі нам у мужайнай «Песні салітарнасці» Г. Эйслера — Б. Брэхта (выканалі — вакальны кватэрт), у агітацыйна-пафарным «Танцы са сцягамі» (танцавальная група ансамбля), у вершы І. Бехера «Дзякуй вам, савецкі салдаты» (чытаў Г. Герста), і, нарэшце, у «Песні міру» Д. Шастаковіча, праспяванай усім калектывам на рускай мове заключным нумарам праграмы.

Найбольш яркае ўражанне пакінула танцавальная пастановка ў выкананні хараграфічнай групы ансамбля імя Германа Дукера (народнае прапрямства «Электратэатры») Валікага Берліна. Асабліва цікавае выклікалі старажытныя берлінскія жаргоны танец «Шмбер», вельмі каларытны танец гэсескіх сялян, а таксама сцэны з балета Д. Шастаковіча «Паненка і хуліган».

У канцэрце ўдзельнічалі эстрачны аркестр і акарабаты-аматары народнага прапрямства «Карл Маркс» з Магдэбурга, самадзейныя артысты рабочага вар'эта Лейпцыга, вакальны кватэрт універсітэцкага хору горада Растока. У іх выступленні тамека было шмат цікавага і выразнага.

Мінчане вельмі прымалі пасланню братаўнага народа. Гучылі апладысмента, кветкі і ўсмішкі былі пераканачным доказам глыбокага захаплення мастацтвам талентавітых удзельнікаў самадзейнага ДНІ.

Г. ЗАГАРОДНІ.

На мінулым тыдні ў Кішнёве праходзіў ІІІ з'езд пісьменнікаў Малдавіі. З дакладам «Малдаўская савецкая літаратура і праблемы сучаснасці» выступіў старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў рэспублікі Іён К. Чабану. «Гэнадзімі і дасягненні сучаснай малдаўскай драматургіі» і «Аб лі-

тэратурнай крытыцы тэмы саалакаў Х. Крэйты і С. Чыбатану. Дзіцячы літаратуры рэспублікі прысудзіў доклад Г. Мійнік. Са справаўнай рэваліўцыйнай кваліфіцыцыі С. Шляху.

У рабоце з'езда прынялі ўдзел шматлікія госці — прадстаўніцы пісьменніцкіх арганізацый Масквы, Ленінграда, саюзных рэспублік. Ад пісьменнікаў нашай рэспублікі малдаўскія калегі атая Язэл Семіяжон.

Слесар Мікалай Ваняркін часта бывае ў заводскай бібліятэцы. Сюды вадыць яго любоў да кнігі — сёбра і дарадцамі ў жыцці. На Мінскім вагоннарамонтным Мікалай Міхайлавіч ведае, не толькі як добра рававаць, ударніка камуністычнай працы, але і як актыўна рацыяналізаваць. На яго рахунку больш дзесятка каштоўных прапаноў. Ваняркін — студэнт-завочнік політэхнічнага інстытута.

На прадрэньне шмат сепраўных кнігалюбаў, якія хвотна наведваюць заводскую бібліятэку. Гэта — слесар Ігар Бандарэнка, токар Сяргей Пратывіч, майстар АТК Уладзімір Машын і многія, многія іншыя вагонбаўнікі. Цяпер на заводзе кожны другі работнік — кнігалоб. У іх ліку больш ста завочнікаў вышэйшых і сярэдніх навучальных устаноў, агульнай школьнай моладзі.

Брыгадзір калектыву камуністычнай працы Георгій Будай вельмі любіць чытаць творы Максіма Горькага. Але адначасова ён шмат чытае тэхнічнай літаратуры, кніжачка спецыяльных часопісаў. Гэта паслагло яму добра вывучыць і паслагла прымяняць метад бездэфектнага вырабу прадукцыі. Брыгадзір Георгій Будай сваю прадукцыю здае выдатнай якасці.

Як жа абслугоўвае сваё кнігалобнае бібліятэка Мінскага вагоннарамонтнага завода? Працуе бібліятэка на грамадскіх асновах, пяты год ёе загадвае Святлана Кандрава. Калі Святлана бралася за гэту грамадскую даручэнне, у заводскай бібліятэцы налічва-

М. ШОЛАХАЎ — ЛАЎРЭАТ НОБЕЛЕўСКОЙ ПРЭМІІ

15 кастрычніка ў Стагольме Нобелеўская прэмія па літаратуры за 1965 год прысуджана савецкаму пісьменніку Міхайлу Шолахаву.

«Адным з самых выдатных пісьменнікаў нашай эпохі» назваў Міхайла Шолахав старшыня Нобелеўскага камітэта Шведскай акадэміі д-р Андэрс Эстэрлінг.

Матывы свайго рашэння прысудзіць прэмію савецкаму пісьменніку, старшыня камітэта ў афіцыйнай заяве адзначыў «вылікае мастацтва майстэрства і чэласнасці, з якімі Шолахав адлюстравуе ў сваёй адыскай эпопее гістарычную рэальнасць рускага народа».

Творы Міхайла Шолахав вядомы ва ўсім свеце, падкрэпліў д-р Эстэрлінг. Ён назваў раман «Шіт» Дамі ўз усіх адносін магучым перамам і зусім дастаткова падставой для ўзнагароды, якая прысуджваецца яму пазна, але, на шчасце, не вяртае ні літаратурны імем аднаго з самых выдатных пісьменнікаў прэміяцы.

Селекта камітэта прысудзіў 89 кандыдатаў на атрыманне Нобелеўскай прэміі па літаратуры. Была прысуджана толькі адна прэмія, Нобелеўскай прэміі па літаратуры прысуджваецца штогод Нобелеўскім камітэтам Шведскай акадэміі. У спісе лаўрэатаў Нобелеўскай прэміі па літаратуры такія сусветна вядомыя імяны, як Эрнест Хемінгуэй (ЗША), Бернард Шоу (Англія), Анатоль Франс (Францыя), Томас Ман (Германія) і іншыя.

З'езд пісьменнікаў МАЛДАВІІ

З нашай ПОШТЫ ЗАВОДСКАЙ БІБЛІЯТЭКІ

ПАТРЭБЫ БІБЛІЯТЭКІ

Модны танец «Летіцы» выконвае танцавальная група ансамбля Аб'яднаных свабодных прафсаюзаў ГДР.

НА НОВАМ ШЛЯХУ

Германскую Дэмакратычную Рэспубліку з поўным правам называюць лямучай краінай. У мінулым у яе гарадах жылі і працавалі вялікія нямецкія кампазітары І. С. Бах, Г. Гендэль, К. Вебер, Ф. Мендэльсон, Р. Шуман, Р. Вагнер, якія пакінулі пасля сябе значную спадчыну.

Пасля разгрому фашызму і заснавання Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі адкрыліся шыкавы перспектывы для развіцця нямецкага музычнага мастацтва на сацыялістычных асновах. Сёння ў ГДР шмат оперных тэатраў і сімфанічных аркестраў. Значная ўвага аддаецца музычнаму выхаванню падрастаючага пакалення, падрыхтоўцы новых калараў музыкантаў. І, нарэшце, усё больш значэнне ў музычным жыцці краіны набывае дзейнасць Саюза нямецкіх кампазітараў і музыкантаў, які быў створаны ў 1961 годзе.

Кампазітарскую творчасць у ГДР з самага пачатку прадстаўлялі сталыя майстры, вядомыя за межамі краіны. Прычыны гэтага памятаць, што яны прыйшлі да новай творчай агульнасці розным шляхам. Гэтая агульнасць у мастацка-паэтычным светапоглядзе не пераходзіла ад сталецкай разнастайнасці і шырын музыкі. Тут зліліся ў адно цэлае тры пільны. З аднаго боку — гэта раўнае, на плячыгу дзесяцігоддзяў, актуальнае супраціўленне лепшых нямецкіх мастакоў фашызму. — пазіцыя, што ясна вызначала творчы шлях кампазітараў. Далей ствараецца гуманістычны напрамак у музыцы, які набыў асаблівае значэнне ў сувязі з хуткім заняццям і антыгуманнай тэадзіячнай пазнабуржуазнага сучаснага музычнага мастацтва. І, нарэшце, мы наглядзем у ГДР бурную дзейнасць маладога пакалення кампазітараў, якое бачыць і выкарыстоўвае магчымасці,

Зігфрыд КЕЛЕР

прадстаўленую пасля перамогі над фашызмам, — распачаць новае жыццё, справядлівае, мірнае, у братнім супрацоўніцтве з іншымі свабоднымі народамі.

Такія кампазітары, як Г. Эйслер, П. Дэсау, Э. Майер, яшчэ да прыходу гітлераўскага ўдзельнічалі ў адыскай фронце супраціўлення фашызму. Эйслер прысвяціў гэтай барацьбе значную частку сваёй творчай Пасля перамогі ў Германіі Гітлерам гэтыя кампазітары не спыняе сваёй творчай работы і ў выхаванні. Ён піша рад інструментальных твораў, у прыватнасці «Німецкую сімфонію», а таксама цыкла кантат і песень на вершы Бертольда Брэхта. Лейтэныя песні Эйслера абшлі ўвесь свет і належаць сёння да духоўнага багацця чалавечства. Пасля ваіны Эйслер вярнуўся ў Берлін. Тут у садружжыцтве з нямецкім паэтам Бехерам ён напісаў напывальныя гімны ГДР.

Творчасць Эйслера ў многім, саздае інавацыйна фарміраваную новай музычнай культуры ГДР. І іншыя кампазітары старэйшага пакалення, як, напрыклад, П. Дэсау і Э. Майер, ішлі шляхам Эйслера.

За апошнія гады ў ГДР вырас вялікі атрад маладых талентавітых кампазітараў. Соруд іх Г. Кохан, З. Курц, Р. Цэхлін, В. Хоензе, Г. Фрыдрых, В. Лесер і іншыя, якія напісалі рад цікавых, напоўненых творчай праблематыкай твораў.

Інтэлігентнае музычнае жыццё краіны пачынае будаваць, што да кампазітараў наступіла ўсё новае творчы заказам. Пытанні эманцыпацыйнага зместу, грамадскай функцыі музыкі становяцца рашучымі крытэрыямі ў кампазітарскай творчасці.

Вядучае месца срод оперных кампазітараў ГДР займаюць О. Герстэр, Р. Вагнер — Рэгені і П. Дэсау. Пачаў з раннімі творами Герстэра, якія пастаянна ўваходзілі ў рэпертуар тэатраў, асабліва паспех надалі атрамала яго новае опера «Вяселле грэшніка». Да опер Вагнера — Рэгені, пастаўлены ў апошнія гады, адносяцца «Персідскія эпізоды» і «Грамадзян». Значны твор П. Дэсау «Асуджэнне Дуклуы» ўжо некалькі гадоў стаіць у цэнтры творчых дыскусій. Аўтар у цэнтры В. Брэхт у вобразе рымскага палкаводца Дуклуы ўзімае пытанне аб адзінае чалавечых паводзінах. Ідэя опера гэта дасягае вялікай сілы ў выкрыці імперыялістычных разбійніцкай войнаў.

І іншыя нямецкія кампазітары выступілі з операмі, якія выклікалі шырокае рэзанансе ў публіцы. Асабліва творы «Томас Мюнхэр» і «Гэць Хінзэр» П. Курціава бабудзаны на суровай музыцы з разнастайнай рытмікай.

маладыя кампазітары. В. Хоензе напісаў балеты «Пасля штурму», «Дроўні селіваці» і балеты твор з жыцця старажытнага Рыма, прывесены паўнацінным спартэкам паўнацінным балетнай творчасці звярнуўся да «рававай» праблемы. Яго твор «Пігментаў» ў сваёй аснове сапраўды выпадка расавай дыскрымінацыі ў паўднёвых штатах ЗША.

Значнага росквіту дасягнула сучасная вакальна-сімфанічная музыка нямецкіх кампазітараў. У пэлым радае вялікіх палюваў выраза адбілася новае эканамічнае і культурнае будаўніцтва ГДР. Навы кампазітары ўзасцягнулі працягваюць развіццё класічных традыцый з пасляваенным развіццём актуальных грамадскіх праблем сучаснасці. Барышаў за мір, за выхаванне будучыню чалавечства, барацьба супраць эксплуатацыі і прыгнётаў народаў — вось асноўная тэматыка кантатна-аратарыяльнага жанру. Шырокую папулярнасць атрымала «Кантата на смерць Леніна» Г. Эйслера на словы Б. Брэхта да саліста, менавіта хоры аркестра, а таксама «Нямецкая сімфонія» Г. Эйслера.

У «Кантате на смерць Леніна» імя мена вакалістаму настраю, яна падобнае строгасцю, высакордынацыям, упэўненасцю ў перамозе. «Нямецкая сімфонія» ганіць адыскай савы фашызмаў Германіі і адначасова ўсталяе гералам барацьбы супраціўлення.

Э. Майер стварыў «Мансфельдскую араторыю». Гэта музычная хроніка зямлі Мансфельд, значнай прамысловой горнаруднай вобласці ГДР, паказвае пакыты і барацьбу беспрацоўных гарнякоў з фашызмам і капіталізмам. Аратарыя адлюстраввае і вялікія перспектывы сённяшняга часу, творчы энтузіязм мансфельдскіх працоўных. Майер напісаў таксама кантаты «Сведальненне перамогі» і «Сапраўды паўнаціннае жыццё» (на словы І. Бехера), «Міці свабодных» (словы П. Неруды) і «Варты Бухенвальда» (словы Н. Буш).

У кантате «Алоова» П. Дэсау выступае супраць мілітарызму і ваіны. Заслужавае вялікай увагі меладрама П. Дэсау «Лета Германіі, студэнтка з Штутгартэ» — твор, прысвечаны

руху Супраціўлення фашызмаў Германіі. У кантата-араторыяльным жанры працуюць О. Герстэр, К. Шваен, Ф. Гейслер, Х. Краузе-Граунцін, Ф. Хоз і іншыя.

У гэтым сімфанічным кампазітары ГДР працуюць над далейшым развіццём вялікіх прагрэсіўных традыцый XIX стагоддзя, імкнучыся стварыць новыя па ідэі і новае сучаснае ўважлівае творы О. Герстэра злучна ўважлівае творчыя і ідэі ўключаюць у сімфанічную творчасць сучаснасці з'явілася «Порытцкія сімфонія» Герстэра. У гэтых творах, які абараняюць на класічныя прынятыя формы, кампазітар раскрывае нудовыя карціны нямецкай прыроды.

Скількасцю да сімфанічнай формы вынаважэння і ўвораць І. Чыленскага. За параўнаваць кароткі тэрмін ён напісаў пяць сімфоній (Першая сімфонія прагучала ў 1954 годзе). Сімфанічныя творы гэтага кампазітара вынаважыць высокім майстэрствам і незвычайнай паліфаніянай музычнай мовай. У кожнай сімфоніі ён ставіць важны творчыя задаткі. Так, у Другой сімфоніі Чыленскага задаецца мэталю з прычыны гэсэтай гаданні вынаважэння Бухенвальда нагадаць людзям пра героў і ахвар антыфашызмаў і структуры сімфоніі. Гэта вынаважэння і структуры сімфоніі. У сярэдзіне рэгульчэ ўсталяваць жалобная мелодыя. Драматычнае «Сла бухенвальдскай сімфоніі Чыленскага зноў загучала ў яго Чашчэртэй сімфоніі, напісанай для струннага аркестра.

У жывы сімфоніі шмат працуюць Г. Буш, П. Дэсау, Э. Майер, Л. Шліе і іншыя аўтары. Нямала новых твораў напісаны ў апошні час у жанры камернай і эстраднай музыкі, у таліне лесепага мастацтва.

Германская Дэмакратычная Рэспубліка ўважліва кропчы

ГАЛОУНЯ МЕРА—СУМЛЕННЕ

НА «МАСФІЛЬМЕ» СТВАРАЕЦЦА КАРЦІНА ПА РАМАНА ДОРЫ ПАУЛАВАЙ «СУМЛЕННЕ»

Раман Доры Паўлавай «Сумленне» заваяваў шырокую папулярнасць. Аўтар — інжынер па прафесіі. Яна ярка, пераканаўча расказвала пра людзей аднаго з навукова-даследчых практычных інстытутаў, пра тых глыбока зменш, што адбываюцца ў іх свядомасці ў сувязі з аднаўленнем ленынскіх норм савецкага грамадскага жыцця. Не так даўно ўбачыла святло іншэўроўка рамана.

І вось цяпер прадстаіць сустрача з героямі яго на экране. Карціна «Сумленне» ствараецца на студыі «Масфільм».

Чым вызначаецца партыйная мера сумлення, сумленна камуніста? Вось тая маральная праблема, што складае ідэйную аснову будучага фільма і што прывабіла мяне ў рамана Доры Паўлавай, — гаворыць рэжысёр-пастаноўшчык фільма Сяргей Аляксееў. — Ёсць яшчэ людзі, якія мяркуюць, што можна спакойна жыць і нават лічыць сябе вартымі паварты, следуючы пошлему жыццёваму прыняццю: справа справава, а сумленне — сумленне. І ёсць іншыя людзі, для якіх і справа і сумленне непалічаны за крокі крок свабоды практычнай дзейнасці яны адказваюць непалічаным сумленнем савецкага грамадзяніна. У аснове ўсіх іх паводін ляжыць высокая мараль. Вось пра гэтых людзей і будзе наша кінапаваданне.

Нікога гераічнага, незвычайнага не адбываецца ў штодзённым жыцці інстытута. Проста аднойчы сніпаўка, маладога яшчэ чалавеча — Маршэяна выбіраюць скартаром партыйнага камітэта інстытута. І адразу ж ён аказваецца ў шпіры складанай барацьбы. Становіцца спраў у інстытуте далёка не бліскаўчае: старое выдасца за новае, квітнеюць паказука і прыпіскі. Але любімае выказванне

«генерал-дырэктар» Прошына — «усё добра!»

Толькі цяпер Маршэяна ўсведомляе, як раней мала ведаў пра сапраўднае становішча спраў у інстытуте, пра тое, наколькі адпавядае работа супрацоўнікаў інтарсам дзяржавы і народа. Яму адкрываецца сапраўднае аблічча лакейшчыка, бюракрата з партблетаў, кар'ерыста — дырэктара Прошына. Ён уступае ў непрымырную барацьбу з усім дрэнным, загнілым, што ўвасаляе і абарняе Прошына, і ў гэтай барацьбе з усім паноўмаў пазнае многіх людзей, што акружаюць яго.

У аснове сюжэту фільма ляжыць канфлікт паміж Маршэянавым і Прошыным. Але гэта не канфлікт двух асоб. Гэта канфлікт паміж тымі, хто разам з народам для агульнай карысці вырашае ўсе пытанні, не крываючы душою, і тымі, хто страціў сумленне, лічычы яго тормазам у сваёй службовай кар'еры...

— Наш эдымачы калектыв, — гаворыць рэжысёр-пастаноўшчык, — каб фільм заклаў да лепшых пачуццяў кожнага гледача, ставіў перад ім пытанне: «А як бы зрабіў ты на месцы Маршэяна?»

Сяргей Аляксееў падкрэслівае, што пры падбор акцёраў яны імкнуліся падкрэсліць «эпыхайнасць» сваіх герояў. Бо, у прыватнасці, Маршэяна да вылучэння на пост скартара парткома быў шікім і, бадай, мала прымктым інжынерам. Толькі ў працэсе барацьбы, сутыкненняў выдзяляецца сапраўдны чалавечы сутнасць Маршэянава і астатніх герояў. У ролі Маршэяна выступае кінаакцёр Анатоль Кузнецов.

Артыст Рязанскага драматычнага тэатра Святаслаў Астаф'ев стварае вобраз Прошына. Галоўныя жаночыя ролі ў фільме выконваюць актрысы — Тамара Сяміна, Ала Ларыёнава і Лізавета Максімава. Фільм «Сумленне» здымае аператар Юры Зубаў.

Флора БАРАНАВА. (АДН).

ШАСЦТОМНІК «ГІСТОРЫІ УКРАЇНСКАГА МАСТАЦТВА»

У пачатку 1966 года выйдзе з друку першы з шасці тэмю «Гісторыі Украінскага мастацтва», прысвечаных 50-годдзю Кіеўскага мастацтва.

Для выдання гэтай працы ў складзе Галоўнай рэдакцыі Украінскай Савецкай Энциклапедыі створана спецыяльная рэдакцыя. Вось што расказваў у гутарцы з карэспандэнтам АДН намеснік галоўнага рэдактара, дырэктар Навукова-даследчага інстытута тэорыі і гісторыі архітэктуры і будаўніцтва Нэжыгор Галяўко:

— Першыя чатыры тэмы расказваюць пра гісторыю развіцця украінскай архітэктуры, жывапісу, графікі, народнага дэкаратывнага мастацтва за гады Савецкага ўладу. У працы над стварэннем шасцітомніка прымаюць удзел выдатнейшыя украінскія мастакі, скульптары, гісторыкі, археолагі, мастацтвазнаўцы.

АДН.

БОЛХАЎСКІЯ КУРАНТЫ

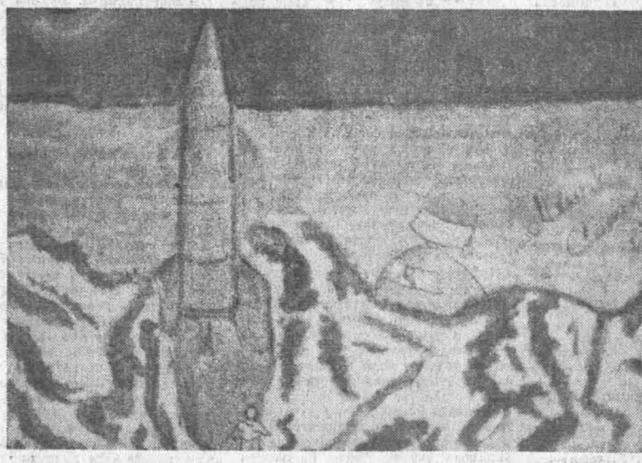
Болхавы — старажытны гарадок Арлоўскай вобласці, мае сваю выдатнасць — куранты, устаноўленыя на вышыні 120 метраў на вяршыні самай высокага будынка. Ім амаль сто гадоў. Унікальны механізм вялікага гадзінніка — справа рук рускіх чужацаў. Механізм, аднак, аднак, важыць 25 пудоў, гадзінніквая стрэлка мае ў даўжыню каля метра, а мінутная — паўтара метра. Дыяметр дыяфрагмы пераважнае даўжыню аўтамабіля «Волга».

Вольны трыццаці гадоў галоўным наглядачым болхавскіх курантаў быў стары майстар гадзіннікаў Уладзімір Мікалаевіч Філіпав. Жыхары горада прымалі бацьку яго кожную раніцу, калі ён падмацаваў па прыступках лесвіцы на веку да гадзінніка. Гадзіннік, аказваецца, вельмі цудоўна вывешыў унікальны гадзіннік у Германію. Даведзеныя пра гэта, Філіпав сабраў групу старажытных і цёмнай ноччу, рызыкуючы жыццём, зрабіў дэмантаж гадзінніка, амацаваў часткі механізма ў розных месцах. Акупантам так і не ўдалося, нягледзячы на ўсе іх старанні, зламаць праця.

Патрыятычны подвиг старых гадзінчыкаў быў захаваны ў глыбокай тайне да дня вызвалення горада Савецкай Арміяй. Хутка над Болхавам зноў загучаў урачысты і дарагі цяпер пераможцаў старадзых курантаў.

Надзвычайна старым гадзіннікам быў прыгожа пафарбаваны, абноўлены майстарам месцовых мастацкіх майстэрняў Міналем Уваравым. Вечарам, асветленыя магучымі праектарамі, тры циферблаты болхавскіх курантаў відзець з усёй нашоў горада.

АДН.

Каля 120 свай работ паказваюць піянеры і школьнікі на выставе дзіцячых тэхнічнай і вывучэнняй творчасці, адкрытай у Мінскай Дзене мастацкай савецкай арганізацыі ў вывучэнняй творчасці. На гэтым здымку вы бачыце разрадуўку з малюнка Сяргея Малашова.

Вытайце і вытисвайце ГАЗЕТЫ Літаратура і мастацтва МАСТАЦТВА

Падпіскі на газету «Літаратура і мастацтва» прымаецца без абмежаванняў у гарадскіх аддзяленнях «Саюздруку», у канторах і аддзяленнях сувязі, а таксама грамадскімі распаўсюдзвальнікамі друку.

Газета выходзіць два разы на тыдзень. Падпісныя цэны: на год — 4 руб. 20 кап.; на 6 месяцаў — 2 руб. 10 кап.; на 3 месяцы — 1 руб. 05 кап.; на месяц — 35 кап.

КОМПАС КНІЖНАГА МОРА

Нішто, бадай, не расказа так ярка і пераканаўча пра гісторыю краіны, пра яе поспехі, радасці і падкрэслі, як кніга. І часта аматараў чытання шмат гаворыць не толькі змест кнігі, але і яе афармленне, нават акацыя паперы.

Вось томікі Горкага, выдзеленыя ў хуткім часе пасля рэвалюцый. Дрэнная вокладка, газетная папера і белы шрыфт. Прамысловасці маладой Савецкай рэспублікі было цяжка ў той час забяспечыць людзей кнігай. Гэтыя тэмныя, сціплыя выданні вучылі людзей і жыць міліённымі людзямі.

Калі трапіла ў невялікі будынак, які нельга назваць інакш, чым храмам друкаванага слова, дык мільёны адчуваць хваляванне, убацьшы старыя, пажоўклыя газеты, дзе змешчаны матэрыялы пра першыя сутробкі або дзеянні, надрукаваныя на другі дзень пасля таго, як іх падпісаў У. І. Ленін.

Гаворка ідзе пра Усеагульную кніжную палату, якая сёння спрабавала свой 45-гадовы юбілей. У 1920 годзе У. І. Ленін падпісаў дэкрэт аб яе стварэнні. Тады ж была створана Рэдакцыйна-выдавецкая кніжная палата, лютым рэарганізаваная ў Усеагульную кніжную палату, якая стала бібліяграфічным цэнтрам краіны.

Бесклясная рада палат. Неаднолькавыя мінства каронных папак, у якіх беражліва захоўваецца ўсё, што было калі-небудзь і дзе-небудзь надрукавана ў нашай краіне.

Іх тут каля 30 мільянаў — кніг,

брашураў, газет, часопісаў, нот, плакатаў, афіш, твораў вывучэннага мастацтва. 30 мільянаў назваў, якія прадстаўляюць шматлікую друкаваную прадукцыю.

Палата выдэ рэгістраваў усё бягучай савецкай літаратуры, публікуе дазвешчаныя па статыстыцы ачыненага друку. Кантрольныя экземпляры ўсіх твораў друку паступаюць на вечнае захаванне ў кнігасховішча Палаты — Архіў савецкага друку. Тут выдаюцца карткі на новую літаратуру — для бібліятэк краіны — за год каля чвэрці мільярада картэк. Тут даўно прывыклі ўжо да астранамічных лічбаў, ды і самі маштабы работы астранамічныя...

Усеагульную кніжную палату па праву можна назваць кампасам кніжнага мора.

Колькасць адных толькі кніг і брашураў, выдзеленых у нас летась, складала амаль 80 тысяч (гэта толькі назва, а агульным тыраж гэтых кніг пераваліў дэкада за мільярд). А калі ўлічыць да таго ж, што летась выпускалася 3 833 розныя часопісы і больш шасці з паловамі тысяч газет і што Палата рэгулярна інфармуе чытача аб усіх, абсалютна ўсіх цікавых акацыях, якія ўбачылі свет, дык пераконана, што Палата аказвае непаўназначна дапамогу людзям і без яе было б зусім немагчыма арыентавацца ў гіганцкім кніжным патоку. Штодзённая Палата выпускае «Кніжны летапіс», якім паведамляе аб навінках мінулага тыдня. Апроч таго, яна выдэ летапісы часопісных і газетных артыкулаў, рэцэнзій, летапісных вывучэннага мастацтва, музычнай літаратуры і рад зборнікаў.

Бадай, адно з самых цікавых месцаў у Палатэ гэта аддзел кантролю дзе прымаюць літаратуру. Супраотыкі аддзела са злічэнняў і лічбаў арыентаваны ў шматмоўным кніжным патоку. А

тут жа ёсць пад чым залучацца нават палітолог — з 1917 года кнігі выдзелены ў нас на 89 мовах народаў СССР і на 51 мове народаў замежных краін.

З усіх кніжой Саюза кнігі, часопісы, ноты, паштоўкі першы чым трапіць на прыклад магазінаў і на паліцы бібліятэк зборюцца тут, у доме на Крамлёўскай набярэжнай.

Разам на адной паліцы размяшчаюцца «Суахілі-русскі. Руска-суахілі слойнік» і «Арабскія крыжыні Х—ХІІ стагоддзяў», «Успаміны аб Леніне» на французскай мове і кніга І. Бэлы пра кампанію Міхаіла Агінскага, «Унутраная будова і фізіка зямлі» В. А. Магніцкага і «Сімфанія» дэлей-выдзеленыя ў Душанбэ на таджыкскі мове кніга А. Гафарова «Мір-за Асадула Галіба» і «Альбом па геаметрычным чарчэнню на грузінскай мове».

Афішы расказваюць пра канцэрты, спектаклі, спартыўныя спаборніцтвы. Даюцца, якія працягваюць тут, знаёмляць з буднімі і святкамі культурынага жыцця краіны. Яны ведаюць, што ў Першій абдуцэння літаратурнага канцэрта «Расказы пра тэатр», у Алма-Аце выступіць заслужаны артыст Татарскай АССР Гані Валееў, чытаюць какоюць народнага артыста БССР Ігара Сарокіна, Валікім поштам карыстаюцца ў нас творы замежных пісьмнікаў. Не скарэць, што кнігі многіх класікаў замежных літаратур выпускаюцца ў нашай краіне часцей і большымі тыражамі, чым на іх радзіне. Усёго ў нас выдэлася твораў 3 142 замежных аўтараў агульным тыражом каля мільярада экзэмпляраў.

У Палатэ відэаюцца пераконана, які імат краіна чытае, якія шырокі і шматгранны інтарсы савецкіх людзей, якая злічэння іх любіць да кнігі — сапраўднага сбра чалавеча.

АДН.

САМАЯ ЮНАЯ СПЯВАЧКА

Эстрадны аркестр Грузіі «Рэар» стаў за апошнія два гады адным з папулярных музычных калектываў у Савецкім Саюзе. Эстрадны тэатр з адвальнавенным прадстаўляюць яму свае сцэны.

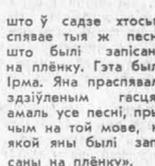
«Рэар» — яшчэ зусім малады калектыв. Яго гісторыя пачалася ў 1959 годзе, калі аб'ядналіся музыканты-аматары некалькіх тбілісцкіх інстытутаў, паклаўшы пачатак Дзяржаўнаму эстрадному аркестру Грузіі. Кіруе ім кампазітар і дырыжор Канстанцін Пеўзнер.

Асноўнай задачай аркестра лічыцца папулярнасцю грузінскай і лепшых узораў сусветнай акацавай музыкі. Грузінскія песні і нацыянальныя мелодыі ў пераложэнні для джаза займаюць палавіну рэпертуару. У яго праграме таксама творы класікаў джаза Гершыне, Эллінгтона і іншых замежных і савецкіх кампазітараў.

З аркестрам выступае рад таленавітых спевакоў — Лолла Хаміна, Суліко Карашындава і іншыя.

Надаўна ў «Рэар» паявілася яшчэ адна, прада, трохі незвычайная, салістка. Яе зваць Ірма Сехадзе. Ёй усю дзевяць гадоў, але яна валодае да дзіва моцным голасам з вялікім дыяпазінам. У яе рэпертуар музычнага памяцця. Ёй дастакова ўсяго некалькіх мінут, каб развучыць незвычайна песню. Нягледзячы на ўзрост, у Ірмы ўжо сапраўды музычны стаж: яна пачала спяваць, калі ёй яшчэ не было тры гадоў. Прычым талент дзіўна адкрыўся нечакана. Вось як расказвае пра гэта яе маці, Цісана Сехадзе:

«У тое лета мы пехалі на дачу і ўзялі з сабою магнітафон з запісамі песень на розных мовах свету. Грозі слухалі музыку ў садзе. Прац некалькіх час, калі ўсе пераішлі ў дом і даўно забыліся пра магнітафон, мы раптам пачулі,

начны шлях. Фотограф нашата чытача М. АУДЗЕЙ.

што ў садзе хтосьці спявае тая ж песня, што былі запісаны на плёнку. Гэта была Ірма. Яна праспявала здзіўленым гасцям амаль усё песні, прычым на той мове, на якой яны былі запісаны на плёнку.

Цяпер Ірма вучыцца ў сябе на радзіме, у Тбілісі, у трэцім класе музычнай школы для таленавітых дзяцей. (У аркестры Ірма выступае з дазволу Міністэрства асветы Грузіі). Ужо цяпер яна іграе на раялі праграму 6—7 класа. Ёсць у Ірмы і уласныя творы. Яна напісала некалькіх невялікіх «веселых фартапных» «Казка», «Восень», «Восеньны вальс» і іншыя.

Але яе любімы заняткаў — спяванне. У час канікулаў Ірма часта запрашаюць выступаць у сапраўдных вялікіх канцэртах. Публіка, заўсёды сустракае яе з захапленнем. Гэтым летам Ірма разам з бацькамі ездзіла ў Балгарыю па запрашэнню Саюза балгарскіх журналістаў. Ірма дала ў Балгарыі сапраўды канцэрт, на якім прысутнічала 12 тысяч слухачоў.

Цяпер Ірма з захапленнем займаецца англійскай мовай. Ёй памагае маці — лінгвіст па спецыяльнасці. Бацька Ірмы, Агулі Сехадзе, выкладае ў політэхнічным інстытуте ў Тбілісі. Ён кандыдат тэхнічных навук. Дарчы, у студэнцкім аркестры гэтага інстытута Ірма ўпершыню паспрабавала свае сілы як салістка.

У рэпертуары Ірмы больш 200 песняў на 18 мовах. Сарод іх шмат дзіцячых. Яе любімае песня называецца «Аранжавыя песня». У ёй расказваецца пра тое, як дзіцячым палюбіла аранжавы колер і ўсё малявала толькі аранжавым алоўкам. У яе атрамывае аранжавыя неба, аранжавыя сонца, аранжавыя мамы.

... Калі Ірма, сарамліва ўсім, хачоўся, выходзіць на сцэну ў сваёй каронскай дзіцячэй сукавенцы і пачынае спяваць, зала замірае. І не дзіва! Бо спявае самая юная салістка Савецкага Саюза.

Вячаслаў КОСЦУКА. (АДН).

МАЗАЛІ

[Званачэнне. Пачатак на 3-й стар.]

— Вось як... кепска, ужо і вочы не бачаць... — слаба прамоўлівае і праёў па вачар дрыготкай рукой.

— Тага, мы прыйшлі да цябе, — крыху напружана пачаў Уладзімір. — Паслухай, што мы скажам... І ён наведзіў, што запрасіў тата, пра пераконана яго ў тым, што завяршэнне — гэта неабходная і нават «катэгарычная» мера.

Захапіўшыся, ён доўга гаварыў аб нейкіх законах, чытаў параграфы кодэксаў. І калі ён наблізіўся да галоўнай — някой бацька сам выршыць, колькі каму адлічыць метраў жылля і іншае, — стары заміраў вачыма і блочна зморшчывы.

«Метры табе патрэбны», — напэўна, падамуў бацька. Хвілінку стаяла цішыня. Стары заплюшчыў вочы і, здавалася, ён ужо не працягвае. Але ён напружыўся, сабраў апошнія сілы і ўстаіўся ў столь ужо нейкім новым пасвятленым позіракам.

— Вось і добра, хоць распішуся апошні разок. А там ужо нічога не страшаць... Толькі спарша гукі Андрэя сюды. Чуо, і ён прыхаў.

Андрэй уважліва да бацькі з нейкім раздвоеным паучыцём — паучыцём сорама і болю. Але адразу аказваў сабой і выноў з кішні бутэльку з зялёным, з той самай ханкой, — быццам яе талі і не хапала ў гэту хвілінку, каб крыху адхіліцца ад усёго непрыемнага, — і аспірожна падаваў на крозла.

— Дастаў, тата... Зараз воль алкарку і вып'ем. Самому хопіцца паспрабаваць гэтага зялёнага, Андрэй гаварыў гэта, каб крыху супакоіць бацьку.

— Вось і добра, — паўтарыў сваё любімае стары. — Ты з натарусам прыхаў, заці яго сюды, сынок. Я даўно шчы прасіў аб гэтым...

Андрэй уздыхнуў, з дакорам паглядзеў на брата і выказаў бацьку ўсё, што думаў у гэту хвілінку.

Літаратура і Мастацтва 4 Аўторак, 19 настрычніка 1965 г.

— Няёмка, тата... Не трэба... Ну, навошта ўсё гэта? Няўжо мы самі не дамоўімся?..

— Дзеся парадку, сынок, — ужо больш бадзёра і з нейкай палегкай адказаў стары. — Дзеся парадку трэба зрабіць... Няхай... няхай усё ясна будзе...

Уладзімір стаў амаль у паставе «смірна», на яго твары быў выраз тагоўнасці да дзеяння, якая не ў кожнага садата будзе. Каб не прыгнечваць сябе і астатніх, Андрэй узяў з крозла бутэльку, шыпкіну і пачаў наліваць шыпкіну гарэлку.

— Пад міраю... — устаў Уладзімір. І не паспеў Андрэй адказаць у шыпкіну ханку, як той ужо ўваў у пакой натаруса і сестру Тамару. У руках у брата было некалькі чарак. Ён хупенка раставіў іх на сталі і, прыгаворваючы, што, нарэшце, усё налажываецца, з'явіўся ўжо з талеркай закускі-каўбасой і памідорамі.

— Ну, за тваё здароўе, тата, — узяў чарку Андрэй. — Каб хутэй ачынуў і шчы не раз пасядзеў з намі за сталом. Будзь здароў!

Сямейны звычай быў захаваны і на гэты раз: раей бацькі ніхто да п'яна не дакранаўся. Усе чакалі яго. Стары прымузіўшы вышэй на падушкі і паднёс шыпкіну да рота. Рука часта і дробна задрывалася, і ён паставіў шыпкіну на пакрытыя калені, трымаючы яе ўсімі пальцамі.

— Андрэшка, — папарсіў маладошага сына. — Падай мне памідор... І сядзь воль тут, побач. Андрэй выканаў усё яго прасьбы.

— Зогам, — бацька прыклаўся да шыпкіны і, не моршчычыся, выпіў да дна.

Некалькі хвілін аказвалі моўчкі. Потым гаворка пайшла пра п'яноду, пра вольне, што бяскожна льох дэдажкі. Уладзімір спіраў Андрэя, як яму ўдалося дабрацца, а калі ён ужо з'явіўся адкрыта пачаў какетнічаць з натарусам, гэта бацьку не спадабалася. Ён вырашыў падлісці да справы.

— Дык воль што, дзеці... Завічваю вам свай галоўны набатка. І ўсім роўна, каб без крыўды. Астатняе вы падзеліце і без мяне... Вазьмі, Андрэшка, маю левую руку... патрымай яе, меране нешта... і слухайце...

Уладзімір хупенка кінуў юрыстыцы і тая больш зручна прыседа да стала, выняла з сумкі паперу і ручку...

За мокрмі вочыма стагналі сонны, гузельці правды. Здадэку, нельга з вучыцям, слаба далятаў голас радзельчыкара. А тут было іхна. Адсюль, з хаты, добра былі відаць у садзе перааспелыя абылі, якія палымелі на дрэвах сваёй яснай і яркай чырваню.

— Дык воль што, дзеці... Завічваю вам свай галоўны набатка. І ўсім роўна, каб без крыўды. Астатняе вы падзеліце і без мяне... Вазьмі, Андрэшка, маю левую руку... патрымай яе, меране нешта... і слухайце...

Уладзімір хупенка кінуў юрыстыцы і тая больш зручна прыседа да стала, выняла з сумкі паперу і ручку...

За мокрмі вочыма стагналі сонны, гузельці правды. Здадэку, нельга з вучыцям, слаба далятаў голас радзельчыкара. А тут было іхна. Адсюль, з хаты, добра былі відаць у садзе перааспелыя абылі, якія палымелі на дрэвах сваёй яснай і яркай чырваню.

— Дык воль што, дзеці... Завічваю вам свай галоўны набатка. І ўсім роўна, каб без крыўды. Астатняе вы падзеліце і без мяне... Вазьмі, Андрэшка, маю левую руку... патрымай яе, меране нешта... і слухайце...

Уладзімір хупенка кінуў юрыстыцы і тая больш зручна прыседа да стала, выняла з сумкі паперу і ручку...

За мокрмі вочыма стагналі сонны, гузельці правды. Здадэку, нельга з вучыцям, слаба далятаў голас радзельчыкара. А тут было іхна. Адсюль, з хаты, добра былі відаць у садзе перааспелыя абылі, якія палымелі на дрэвах сваёй яснай і яркай чырваню.

— Дык воль што, дзеці... Завічваю вам свай галоўны набатка. І ўсім роўна, каб без крыўды. Астатняе вы падзеліце і без мяне... Вазьмі, Андрэшка, маю левую руку... патрымай яе, меране нешта... і слухайце...

Уладзімір хупенка кінуў юрыстыцы і тая больш зручна прыседа да стала, выняла з сумкі паперу і ручку...

За мокрмі вочыма стагналі сонны, гузельці правды. Здадэку, нельга з вучыцям, слаба далятаў голас радзельчыкара. А тут было іхна. Адсюль, з хаты, добра былі відаць у садзе перааспелыя абылі, якія палымелі на дрэвах сваёй яснай і яркай чырваню.

— Дык воль што, дзеці... Завічваю вам свай галоўны набатка. І ўсім роўна, каб без крыўды. Астатняе вы падзеліце і без мяне... Вазьмі, Андрэшка, маю левую руку... патрымай яе, меране нешта... і слухайце...

Уладзімір хупенка кінуў юрыстыцы і тая больш зручна прыседа да стала, выняла з сумкі паперу і ручку...

За мокрмі вочыма стагналі сонны, гузельці правды. Здадэку, нельга з вучыцям, слаба далятаў голас радзельчыкара. А тут было іхна. Адсюль, з хаты, добра былі відаць у садзе перааспелыя абылі, якія палымелі на дрэвах сваёй яснай і яркай чырваню.

туліў да губ насавую хустачку. — Ванітуе, каб не таго...

Але ўсё абышлося. І стары працягнуў: — Дык воль, мае ролчын... Я завічваю вам тое, што ніколі не памірае і павіна перада